

Møtereferat

Dato: 13.04.2021
Tid: Kl. 09:00 – 14:00
Sted: Webinar
Deltagere:

Deltagere fra følgende selskaper/organisasjoner:

ABB	Hitachi ABB	Unibuss AS
Agder Kollektivtrafikk A/S	Innlandstrafikk	Vattfall
Air Liquide Skagerak AS	Kempower AS	VDL
ASI Automatikk AS	Man Truck & Bus Norge AS	Verkehrsautomatisierung Berlin
AtB AS	Mesta Norge AS	Volvo Norge AS
Au2 Norge AS	Metrotek AS	Vy
Air Liquide Skagerak AS	NHO Transport	Vy Buss AS
Ballard Power Systems Norway	Nobina AS	Wabtec - Stemmann YES-EU AS. Yutong Eurobus Scandinavia
Bertel O. Steen AS	Norgesbuss AS	
Boreal Norge AS	Norwegian Hydrogen	
Callisto Tech AS	Ruter	
EVBox Norway AS	Solaris Norge AS	
Everfuel AS	Telia Company	
FARA AS	Tide Buss AS	

Referat dialogkonferanse Busstjenester i kontraktsonråde Oslo Nordøst, linje 25 og Østensjø

Referatet må leses sammen med innledere sine presentasjoner.

Referatet er ikke ment å være en fullstendig beskrivelse av alle forhold som kommer frem på dialogkonferansen, og det vil ikke være fullt ut dekkende for alt som har blitt sagt.

Dialogkonferansen ble gjennomført digitalt, og kan lastes ned på denne linken:

<https://www.youtube.com/watch?v=Wujqh1aAmoU>

Alle presentasjoner er tilgjengelig på:

Program:

09:00 Velkommen og innledning v/Hellik Hoff, innkjøpssjef

09:20 Kunde- og markedsbehov

v/Ole Jakob Aanes, områdeleder Sør og Kristoffer Westad områdeleder Nordøst

09:45 Mobilitetstilbud v/Ammar Korshed, strategisk trafikkplanlegger
10:10 Pause
10:20 Tilbakemelding fra dagens operatør på Linje 25 v/Nobina
10:40 Tilbakemelding fra dagens operatør på Nord-øst v/Norgesbuss
11:00 Tilbakemelding fra dagens operatør på Østensjø v/Unibuss
11:20 Lunsj
12:00 Materiell inkl. miljø- og sikkerhetsprofil v/Bård Henrik Sørensen, rådgiver materiell
12:15 Bussanlegg og pauselokaler v/Hans Cats, innleid konsulent
12:40 Utslippsfri infrastruktur (ladeinfrastruktur og hydrogen)
v/Anders Steen-Nilsen Dyngre, prosjektleder og Pedram Nadim, prosjektleder
13:10 Pause
13:20 Avtale om digitale tjenester v/Tommy Degerdalen, domenearkitekt
13:35 Oppsummering, spørsmål fra deltakerne og avslutning v/Hellik Hoff
14:00 Slutt

Sak nr.	Innlegg
1	<p>09:00 Velkommen og innledning v/Hellik Hoff, innkjøpssjef</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Se presentasjon</u> <p>Hellik ønsket velkommen inkludert en kort innledning, presentasjon av agenda, deltakere, formålet med møtet, fremdriftsplan for anbudet, status dagens rutetilbud og forslag til inndeling av ruteområder. Ruter ønsker innspill på fremdriftsplan og ruteområder for konkurransen.</p> <p>Hellik informerte om at basert på de skjerpede føringer for smittevern som er gitt av myndighetene, blir konferansen gjennomført digitalt via plattformen Teams.</p> <p>Ruter informerte om at dialogkonferansen vil bli tatt opp og lagt ut på denne linken: https://www.youtube.com/watch?v=Wujqh1aAmoU</p> <p>Det gjelder også alle presentasjonen som blir lagt fram på dialogkonferansen: https://ruter.no/kollektivanbud/moter/dialogkonferanse-busstjenestekontraktene-oslo-nordost-linje-25-og-ostensjo/</p> <p>Ruter oppfordrer deltakerne til å stille spørsmål i chattefunksjonen, alternativt ved håndsopprekning i Teams.</p> <p>Hellik orienterte at det vil være anledning for deltakerne å både komme med innspill under selve konferansen, og å komme med skriftlige innspill i etterkant.</p> <p>I etterkant av dialogkonferansen inviteres potensielle tilbydere og underleverandører til å gi skriftlige innspill på det som ble presentert. Informasjonen som sendes til Ruter vil bli behandlet konfidensielt, og vil kun bli benyttet internt i Ruter. Ideer som presenteres kan av Ruter bli benyttet i fremtidige anskaffelser og bli presentert i</p>

	<p>anonymisert form på dialogkonferanser, i konkurransegrunnlag, osv. i forbindelse med fremtidige konkurranser.</p> <p>Etterskrift: Ruter har mottatt et spørsmål om ny frist for innlevering av skriftlige innspill. Ruter har vurdert at frist for skriftlige innspill endres til 21.april 2021. Skriftlige tilbakemeldinger sendes på epost til bussanbud@ruter.no.</p>
2	<p>09:20 Kunde- og markedsbehov v/Ole Jakob Aanes, områdeleder sør og Kristoffer Westad områdeleder nordøst</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon <p>Ole Jakob og Kristoffer gikk bl.a. igjennom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruter skal bidra til å nå de politiske målene i Oslo • Kontraktene Oslo nordøst, linje 25 og Østensjø • Inndeling av ruteområder<ul style="list-style-type: none"> ○ Ruter ønsker innspill på inndeling av ruteområder for konkurransen • Kundeinnsikt og markeds mål<ul style="list-style-type: none"> ○ Ambisjoner for markedsutvikling i områdene <p>Spørsmål: 1) Jofri Lunde, NHO Transport: Punktligheten er utfordrende. Vil Ruter gjennomføre konkrete tiltak for å forbedre fremkommeligheten på disse rutene?</p> <p>Svar: Ruter er klar over problemstillingen og samarbeider med vegeiere om tiltak, samt ser på stoppesteder</p>
3	<p>09:45 Mobilitetstilbud v/Ammar Korshed, strategisk trafikkplanlegger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon <p>Ammar gikk bl.a. igjennom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydeler:<ul style="list-style-type: none"> ○ Busskontraktene for Oslo nordøst, linje 25 og Østensjø betjener primært de seks bydelene:<ul style="list-style-type: none"> ▪ Østensjø ▪ Nordstrand ▪ Stovner ▪ Grorud ▪ Alna ▪ Bjerke ○ Deler av tilbudet overlapper i andre bydeler og kommuner, fremst bydel Nordre Aker • Forutsetninger • Busstilbudet i tall • Dialog med bydeler • Kundeperspektivet • Busstilbudets karakter og rolle

	<ul style="list-style-type: none"> • Mulig utvikling • Alternativer for fremtidig busstilbud • Spørsmål som Ruter ønsker tilbakemelding på:<ul style="list-style-type: none"> ○ Hva ser dere for utfordringer med og forbedringsmuligheter for dagens rutetilbud?<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fremkommelighet ▪ Termineringsmuligheter ▪ Holdeplasskapasitet ▪ Trafikksikkerhet ▪ Busstyper ▪ Annet ○ Er det «fysiske hindringer» for oppgradering til leddbuss på linjer med mange passasjerer, f.eks. linjene 25, 76 og 74? ○ Har dere idéer om potensialet for å konvertere lokale linjer med fåtall reisende til bestillingstilbud?<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kundetilbud ▪ Økonomisk effektivitet <p>Spørsmål: Tommy Pedersen, Norgesbuss: Termineringsmuligheter er en stor utfordring siden dette innebærer å kunne regulere mellom turer. Områder for dette skaper stort sett alltid konflikter</p> <p>Svar: Ruter er enige i at dette er krevende. Ruter vil søke å finne gode løsninger når dette skjer.</p>
	10:10 Pause
4	10:20 Tilbakemelding fra dagens operatør på Linje 25 v/Karine Nordseth, Nobina <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon
5	10:40 Tilbakemelding fra dagens operatør på Oslo nordøst v/ Bent Kjersem-Drageset, Norgesbuss <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon
6	11:00 Tilbakemelding fra dagens operatør på Østensjø v/Robert William Sebo, Unibuss <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon
	11:20 Lunsj
7	12:00 Materiell inkl. miljø- og sikkerhetsprofil v/Bård Henrik Sørensen, rådgiver materiell <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon <p>Forprosjektet for materiell, miljø og sikkerhet baserer seg på tidligere anbudsdokumenter og dialogkonferanser holdt av Ruter</p> <p>Se kollektivanbud.no.</p>

	<p>Spesielt anbudskrav og dialogkonferanse anbud Oslo sør og Indre by.</p> <p>Indre by - https://ruter.no/kollektivanbud/moter/dialogkonferanse-2-transporttjenester-indre-by-2023/</p> <p>Oslo Sør - https://ruter.no/kollektivanbud/arkiv/2021-transporttjenester-oslo-sor/</p> <p>Bård gikk igjennom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utslippsfrihet<ul style="list-style-type: none"> • Utslippsfritt fra oppstart?<ul style="list-style-type: none"> ○ Det er et mål om 100% utslippsfrihet (Forbehold om Enova støtte)<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er vi klare til å realisere dette? ○ Ny batteriteknologi?<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er det noen ny batteriteknologi som Ruter burde stille krav til for å kunne nå miljømål og/eller sirkularitetsmål? • Livs syklus analyser (LCA)<ul style="list-style-type: none"> ○ LCA (Livs syklus analyse) ihht. ISO14040, 14044<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan resultatet fra LCA analyser brukes for å få stimulere til større utnyttelse av ressurser (busser)? ▪ Kan LCA utnyttes for å nå Ruter sine mål? ▪ Burde LCA være et evalueringspunkt ▪ Hva burde eventuelt evalueres på? • Materiellets bidrag til Ruters målbilde<ul style="list-style-type: none"> ○ Ruter ønsker å tiltrekke seg flere kunder både på fritidsreiser og arbeids- og skolereiser<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvilke nye løsninger kan bidra til flere fritidsreiser? ▪ Hvilke nye løsninger kan bidra til flere arbeids- og skolereiser? • Materiellets bidrag til økt kundetilfredshet • Trafikksikkerhet<ul style="list-style-type: none"> ○ Er det noen ytterligere krav Ruter burde stille til trafikksikkerhet som kan bidra til å nå nullvisjonen? ○ Hvilke tekniske krav til bussen kan bidra til å senke risikoen for myke trafikanter? ○ Kan vi sette krav til materiell eller funksjoner på materiell eller funksjoner på materiell som ytterligere sikrer sjåføren?
8	<p>12:15 Bussanlegg og pauselokaler v/Hans Cats, innleid konsulent</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon <p>Hans Cats gikk igjennom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bussanleggene (vurdert brukt for kommende anbud):<ul style="list-style-type: none"> ○ Jernkroken ○ Brubakkveien ○ Mortensrud (Anders gikk igjennom denne) ○ Klemetsrud

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dersom anlegget benyttes i samme ruteområde som Mortensrud er det kanskje ikke behov for ny hall? (Beslutning må tas når kontrakt for ruteområde signeres) <ul style="list-style-type: none"> • Krav til miljø og arbeidsmiljø<ul style="list-style-type: none"> ○ Drift og vedlikehold ○ Nybygg ○ Se dokument vedlagt presentasjonen fro Miljø. Ruter ønsker innspill til funksjonsbeskrivelser ○ Sjøførfasiliteter ○ Oppdeling av ruteområder<ul style="list-style-type: none"> ▪ Se spørsmål i presentasjon som Ruter ønsker tilbakemelding på
9	<p>12:40 Utslippsfri infrastruktur (ladeinfrastruktur og hydrogen) v/Anders Steen-Nilsen Dynge, prosjektleder og Pedram Nadim</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon <p>Tar utgangspunkt i mye av det samme som for Indre By og Oslo Sør. Se kollektivanbud.no</p> <p>Anders gikk igjennom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EI-infrastruktur<ul style="list-style-type: none"> ○ Bør eksisterende ladeinfrastruktur i Persveien, type 12 x 50 kW / 2 x 300 kW pantograf lading flyttes? I så fall hvor er den egnet? ○ Eksisterende ladeinfrastruktur ○ Ny ansvarsmodell<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hva tenker dere om denne vs den som er tenkt brukt på Stubberud, hvor Ruter går motsatt vei og har tydeligere føringer på ladeinfrastruktur valg? ▪ Høyspent grensesnitt, bedre tekniske løsninger, lavere netttariffer, men høyspent prosjekteringsansvar og driftsansvar (kan kjøpes til årlig kostnad 50.000kr). Vil Operatørene ha ansvar for høyspent? ○ EAAS (Energy as a service) ○ Ulike scenarier for sambruk, EaaS løsning? ○ Endeholdeplasslading<ul style="list-style-type: none"> Hvilke synspunkter har leverandørene på sambruk av ladeinfrastruktur? Fordeler og ulemper. Hvilke av scenarioene er mest hensiktsmessig?<ol style="list-style-type: none"> a. Operatør står fritt til å benytte EaaS eller ikke, de kjører egen konkurranse på EaaS. b. Operatør er pliktig til å ha en EaaS leverandør og en vis andel sambruk. c. Eget-EaaS anbud, hvor det er en pliktig leveranse til Ruter/PTO. <p>Ruter ønsker innspill på lokasjoner for endeholdeplasslading.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedram gikk igjennom:<ul style="list-style-type: none"> • Hydrogen

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Anser dere hydrogenbusser (eller elbusser med rekkeviddeforlenger) å være aktuelle for disse ruteområdene? Hvilke linjer vil det anbefales å benytte hydrogen på? ○ Hva bør Ruter som oppdragsgiver gjøre for at hydrogenbusser kan tilbys der dette er en konkurransedyktig løsning? • Ruter har ikke satt i gang arbeid med å se på muligheter for etablering av hydrogeninfrastruktur på de aktuelle bussanleggene.<ul style="list-style-type: none"> ○ Er det aktuelt å basere seg på å fylle hydrogen utenfor bussanlegg? ○ En mulighet kan være den offentlige hydrogenstasjonen på Kjelsrud (Nedre Kalbakkvei 96) som kommer i 2022. • Materiell: Ruter vurderer i dette anbudet å ha krav om utslippsfri oppvarming av busser <p>Spørsmål:</p> <p>1) Karstein Hilsen: EaaS mulighetene kan begrenses av Enovas støtteordning? Eller ser dere for dere att EaaS tilbyder søker Enova direkte? Så vidt jeg vet åpner ikke Enovas støtteordninger for EaaS/operasjonell løsning. kommentarer/Synspunkter?</p> <p>Svar: Det er for tidlig å si om EaaS-løsning vil begrenses av Enova-støtteordninger, men det vil være en del av Ruters totalvurdering for videre ansvarsmodell og organisering.</p> <p>2) Tommy Pedersen: Hvordan skal dere klare å opprettholde nok plass til endeholdeplasslading ved terminaler som i dag har sprengt kapasitet?</p> <p>Svar: Det er opp til Operatør å velge om de vil benytte seg av endeholdeplasslading, det er ikke tenkt å være et krav. Endeholdeplasslading benytter eksisterende regulering/holdplass. Den driftsmessige konsekvensen er ikke ferdig konkludert på alle lokasjonene, og vil i stor grad være opp til Operatør å vurdere i forbindelse med sitt valg av ladestrategi.</p>
	13:10 Pause
10	13:20 Digitale tjenester v/Tommy Degerdalen <ul style="list-style-type: none"> • Se presentasjon Tommy gikk igjennom: <ul style="list-style-type: none"> • Ruter har et sterkt kundefokus • Tilby relevant og riktig informasjon til kundene • Ruter benytter datasentrisk modell • Samarbeid med internasjonal organisasjon IT & PT<ul style="list-style-type: none"> ○ Leverandører kan også delta her • Avtale digitale tjenester (ADT)
11	13:35 Oppsummering, spørsmål fra deltakerne og avslutning v/Hellik Hoff

	<p>I etterkant av dialogkonferansen inviteres potensielle tilbydere og underleverandører til å gi et skriftlig innspill til Ruter.</p> <p>Hellik informerte om at Informasjonen som sendes til Ruter vil bli behandlet konfidensielt, og vil kun bli benyttet internt i Ruter. Ideer som presenteres kan av Ruter bli benyttet i fremtidige anskaffelser og bli presentert i anonymisert form på dialogkonferanser, i konkurransegrunnlag, osv. i forbindelse med fremtidige konkurranser.</p> <p>Ruter er underlagt offentleglova, og alle innspill vil bli behandlet i tråd med regelverket.</p>
	14:00 Slutt